

Yhteiskuntapolitiikka

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuutenne 11.11.2025

HE 112/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry ei kannata hallituksen esityksen mukaista tarveharkintaista työttömän yleistukea. SAK toteaa, että esitetyssä yleistuessa näyttää olevan kyse käytännössä vain peruspäivärahasta luopumisesta. Yleistuessa otettaisiin käyttöön kaikille perusturvaa saaville työttömille työmarkkinatuen tarveharkinta, tuen osittaminen vanhempien taloudessa asuville sekä omavastuu aika ammatillista koulutusta vailla oleville. Työttömyysturvan saaminen kiristyisi näin nykyistä peruspäivärahaa ja pitkänkin työuran tehneiden työntekijöiden osalta. Osa työttömyyskassoihin kuulumattomista voisi jäädä jopa yleistuen ulkopuolelle.

Hallituksen esitys tavoittelee uudistuksella etuuksien yksinkertaistamista. Tarveharkinnassa huomioon otettavien tulojen, opintojen sekä osalla myös vanhempien tulojen selvittäminen tarkoittavat kuitenkin sekä etuuden saajalle selkeää monimutkaistumista että lisääntyvää työmäärää toimeenpanijoille. Tarveharkinnan muutokset heikentävät erikseen 55-vuotta täyttäneiden sekä lapsiperheiden toimeentuloa. SAK painottaa, että työttömyysturvaa on näiltä kohderyhmiltä leikattu jo aiemmin tällä hallituskaudella aivan kohtuuttomasti.

Ainoa parannus työttömän yleistuessa suhteessa nykyiseen työmarkkinatukeen on vanhempien taloudessa asuvien työttömien osalta vanhempien tulorajan nostaminen 1781 eurosta 2500 euroon. SAK kuitenkin huomauttaa, että hallitus kiristi osittaisen etuuden tasoa 50 prosentista 35 prosenttiin tämän vuoden alusta alkaen. Vanhempien tulorajan nostaminen voi hallituksen esitykseen kirjatun mukaisesti lisätä osittaisen etuuden saajia vanhempien tulorajan noston myötä. Tuen taso jää heillä silti vuoden 2024 tasoa alhaisemmaksi.

Työmarkkinatuki on lähtökohtaisesti ollut ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevien tuki. Mikäli työttömällä ei ole vielä ammatillista koulutusta, asetetaan hänelle 21 viikon eli noin viiden kuukauden odotusaika tuen maksamiseen iästä riippumatta. SAK esittää, että odotusajasta tulisi luopua kokonaan. Ammatillisen koulutuksen selvittäminen kaikilta yleistukea hakevilta työttömiltä sekä odotusajan mahdollisen alentamisen laskeminen lisää turhaa byrokratiaa. Odotusajalla ei myöskään ole enää koulutukseen hakeutumista tehostavaa vaikutusta etenkin vanhemmilla ikäluokilla. Alle 25-vuotiailla nuorilla koulutuksen hakuvelvoite työttömyysturvan saamisen ehtona on jo erikseen olemassa.

Hallituksen esityksen mukaan yleistuen määrä sidottaisiin nyt ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan perusosaan. Jos hallituksen on

Yhteiskuntapolitiikka

tarkoitus uudistaa perusturvaa kokonaisuudessaan ja aikaansaada yksi yleistuki, on tuen kehittämisen kannalta arveluttavaa sitoa koko sosiaaliturvan tason määrä ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. SAK näkee kuitenkin tärkeänä, että ansiopäivärahan perusosan ja näin yleistuen tulee nousta kansaneläkeindeksillä myös jatkossa.

Työttömyysturvan tarkoituksena on turvata työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea töitä ja korvata työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Suomi on kuitenkin saanut useita huomautuksia Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealta perusturvan liian alhaisesta tasosta. Yleistuen tarveharkinta tulee heikentämään useilla työttömillä perusturvan tasoa entuudestaan.

Yleistukea ehdotetaan rahoitettavaksi nykyisen peruspäivärahan mukaisesti työttömyysvakuutusmaksuilla niiden työttömien osalta, jotka täyttäisivät työssäoloehdon. SAK toteaa tämän tarkoittavan, että osa yleistuesta rahoitettaisiin tulevaisuudessa sosiaaliturvamaksuilla.

SAK tuo esille, että uusi tarveharkintainen yleistuki tulee jatkossa olemaan monen ikääntyneen työttömän työuran loppuajan toimeentuloturva. Työttömyysturvan ikäsidonnaiset poikkeukset ja palvelut on ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien osalta poistettu, joten useat heistä putoavat yleistuen varaan. Suomessa on edelleen ikäsyrintää työmarkkinoilla ja monen ikääntyneen on vaikea saada uutta työtä jäädessään työttömäksi. Tarveharkinnan myötä uudistuksella on merkittävä vaikutus ikääntyneiden työttömien toimeentuloon ja elämään.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätietoja

Pirjo Väänänen
sosiaaliasioiden päällikkö
pirjo.vaananen@sak.fi